

ZAPISNIK RADNOG SASTANKA PROJEKTA „DISKOGRAFSKA INDUSTRIJA U HRVATSKOJ OD 1927. DO KRAJA 1950-IH“

Institut za etnologiju i folkloristiku, 7. srpnja 2022., 11:00–13:00

Prisutni: Nada Bezić, Naila Ceribašić, Dora Dunatov, Tanja Halužan, Irena Miholić, Željka Radovinović, Jelka Vukobratović



Dnevni red:

1. Osvrt na rezultate drugog projektnog razdoblja

1. Ceribašić je na početku istaknula da se rad na projektu može ocijeniti uspješnim. Realizirani su ili su pri kraju realizacije svi radnim planom predviđeni zadaci u vezi terenskih i arhivskih istraživanja, studijskog rada, sudjelovanja na konferencijama, pisanja članaka te diseminacije u široj javnosti. Najviše poteškoća zadaje baza podataka: zbog količine jedinica i podataka, sporosti unosa i neočekivanih grešaka koje se pritom znaju pojaviti, potrebe kontinuiranog ažuriranja i provjere, čestoput otežanog i osnovnog pretraživanja, a nekmoli složenog pretraživanja, itd. Osim ovih poteškoća pretežno tehničke, bilo stručne ili informatičke prirode, dvogodišnji rad na bazi pokazao je da ona i ne može biti posve zaključena. Naime, znatan dio ploča EBP, a nešto manje i Elektrotona nije fizički sačuvan u institucijama, kao ni u kolekcionara s kojima smo surađivali, te time baza i nadalje ostaje otvorena za nadopune. Drugi važan vid daljnjih očekivanih nadopuna odnosi se na pojavu snimki i naljepnicama ploča na internetskim servisima kao što su Youtube i Discogs, što je od naročite važnosti za ploče koje ne postoje u institucijama i u kolekcionara čije smo zbirke dokumentirali.

U nastavku sastanka razgovaralo se o temama kako slijedi.

1.1. Studijski boravci i istraživanja provedena u svibnju i lipnju 2022.

Doktorandica na projektu Dora Dunatov podnijela je izvještaj o svom studijskom boravku u *Immigration History Research Center Archives* u Minneapolisu, Minnesota, od 24. svibnja do 3. lipnja 2022. Opisala je osmodnevni program koji se sastojao od diskusija s kustosima dotičnog arhiva i istraživačkog centra, i naglasila zbirku Johna Paandecha (Ivana Palandačića) zbog koje je odabrala spomenutu instituciju kao bazu za studijski boravak. Usto, spomenula je zbirke drugih pripadnika južnoslavenskih zajednica u SAD-u koje su bile na raspolaganju u Minneapolisu te objasnila njihovu važnost za njezino doktorsko istraživanje i projekt u cjelini. Također je podnijela izvještaj o terenskom istraživanju od 17. do 23. svibnja 2022. u Los Angelesu i Petalumi, Kalifornija, koje je bilo fokusirano na Johna Filcicha (Ivan Filčić), ključnu osobu kad je u pitanju diseminacija Jugotonovih ploča na 78 okretaja preko Atlantika. Susrela ga je i s njim razgovarala na Statewide Folk Dance festivalu u Petalumi. Osim toga je

ljubaznošću Bernadette Luketich-Sikaras, glavne tajnice Hrvatske bratske zajednice, na američki praznik (*Memorial Day*) 30. svibnja 2022. posjetila muzej i parcijalno dokumentirala bogatu građu glazbene knjižnice u zgradi Hrvatske bratske zajednice u Pittsburghu.

Suradnica na projektu Jelka Vukobratović podnijela je izvještaj o svom studijskom boravku i arhivskom istraživanju u Londonu u razdoblju od 16. do 22. svibnja 2022. Ukratko je izvijestila o boravku u nacionalnom arhivu u Londonu (National Archives) gdje je istražila dokumente vezane uz povijest tvrtki Edison Bell Limited i Edison Bell International. Dokumenti iz londonskog arhiva potvrdili su pretpostavku da je Penkalina suradnja s londonskim Edison Bellom počela ranije od formiranja međunarodne mreže Edison Bell International. Također, dokumenti su pokazali prethodno nepoznatu vezu između zagrebačke i milanske tvornice ploča, koju je londonska središnjica smatrala zagrebačkom podružnicom. Usavršavanje se odvijalo u formi posjeta glazbenim odsjecima na londonskim sveučilištima i javnim predavanjima s polja studija popularne glazbe. Osim toga je Vukobratović sudjelovala na sastanku udruge *City of London Gramophone and Phonograph Society* koji se održao 21. svibnja 2022. u *Musical Museum*.

Suradnica na projektu Nada Bezić izvijestila je o svom istraživanju u Ljubljani 13. i 14. lipnja 2022. U Glasbenonarodopisnom inštitutu ZRC SAZU upoznala se s njihovim radom na ranoj diskografiji, napose internom bazom podataka gramofonskih ploča, a u Narodnoj in univerzitetnoj knjižnici pregledala je i dokumentirala ploče triju zagrebačkih tvrtki (riječ je o samo 20-ak ploča), dok je posjet nacionalnom arhivu i radiju pokazao da u tim institucijama nema pohranjenih ni šelak ploča ni dokumentacije o njima.

Kako je to i inače uvriježeno, suradnice će prikupljenu građu učiniti dostupnom svim suradnicima na projektu putem pohrane na PUH-u. Ceribašić je zamolila i pisane izvještaje o provedenim istraživanjima i usavršavanjima. Tekuće projektno razdoblje završava 14. kolovoza te je i iz tog razloga potrebno kompletirati ukupnu izvještajnu dokumentaciju o svim aspektima projekta.

2. Rad na bazi podataka *Hrvatska e-diskografija* i prijedlog objave diskografije

Suradnici na projektu podnijeli su izvještaje o zaključnim elementima rada na bazi podataka *Hrvatska e-diskografija*. Radovinović je u završnoj fazi uređivanja zapisa ploča i snimki u izdanju Elektrotona. Također je unijela podatke o nizu korespondentnih notnih izdanja za ploče sve tri zagrebačke tvrtke. Ceribašić je dokončala jedinice koje se tiču dijela Jugotonovih ploča za koje je zadužena (nakl. br. 6120-6231), kao i jedinice koje se tiču EBP ploča za koje je zadužena (sve osim one koje nose samo oznaku Z i broj), a koje su fizički sačuvane u nekoj od zbirki. Trenutno intenzivno radi na unosu podataka za preostale ploče iz svog dijela koje su dokumentirane u EBP katalogima, ali nisu fizički pronađene. Pokazuje se da je ogroman broj takvih izdanja, tj. da mnoge EBP ploče nisu sačuvane u relevantnim institucionalnim i privatnim zbirkama koje je obuhvatio ovaj projekt. Ceribašić također kontinuirano uključuje i zvučne fragmente kako pristizu od Matije Jerković koja ih izrezuje. Rad Vukobratović i Halužan na unosu preostalog dijela EBP ploča (onih s oznakom Z) je također intenziviran; zasad se odnosi na fizički dokumentirane ploče, a potom će uslijediti i unos na temelju kataloga EBP.

Dunatov radi na unosu daleko najvećeg dijela Jugotonovih ploča; rad je pri kraju, a dogovoreno je da će preuzeti i dio koji je prema prethodnom planu trebala unijeti Nada Bezić (nakl. br. 6232-6336). Također je dogovoreno da će nevelik broj ploča ostvarenih u tijesnoj suradnji Jugotona sa Supraphonom, Viennolom i Estom, odnosno ploča ovih tvrtki koje naljepnicom upućuju na suradnju s Jugotonom, u bazu unijeti Radovinović. Kod Jugotona, međutim, na sreću ne postoji problem da ploče fizički nigdje nisu sačuvane (veoma je mali broj takvih primjera), kako je to u slučaju EBP, kao uostalom i Elektrotona.

S obzirom na dugotrajan i ogroman rad uložen u oblikovanje i realizaciju baze te važna stečena znanja i iskustva koja ne mogu biti predočena u samoj bazi, s jedne strane, kao i s obzirom na relativnu uporabnu nepreglednost baze i nemogućnost višestrukog pretraživanja, Ceribašić je iznijela prijedlog da se baza, tj. ukupna diskografija tri zagrebačke tvrtke, objavi i kao knjižno izdanje (no dakako bez uključivanja fragmenata zvučnih zapisa i naljepnica ploča), što bi omogućilo i da se detaljno objasne svi sastavni elementi, tj. sve kategorije opisa diskografskih izdanja. U raspravi je istaknuto da bi moguće dvojezično hrvatsko-englesko izdanje dalo smjernice kako čitati bazu podataka i olakšalo njezino pretraživanje, a ujedno bi objedinilo znanja suradnika čiji je rad obuhvatio veće cjeline tvrtki EBP, Elektroton i Jugoton. Iskustvo unošenja ploča u bazu omogućilo je suradnicima da steknu stručno znanje o pojedinim cjelinama, koje trenutno postoji samo u vidu timskih i/ili njihovih osobnih bilješki. Stoga se pokazuje potreba za objedinjenjem stečenog znanja, što bi vjerojatno najbolji rezultat polučilo u obliku tiskanog izdanja. Dogovoreno je da se ta mogućnost ozbiljno razmotri u narednim mjesecima, po okončanju tekućeg izvještajnog razdoblja.

3. Dogovor o organizaciji sljedećih slušaonica starih ploča uz debatni klub i drugim vidovima diseminacije projektnih rezultata

S obzirom na terenska istraživanja provedena u svibnju i godišnje odmore tijekom lipnja, organizacija slušaonica bila je otežana. Dunatov je predložila slušaonicu nešto drukčijeg profila s ciljem bolje diseminacije široj publici grada Zagreba. U planu je organizacija slušaonice tijekom srpnja u nekom od zagrebačkih kafića s plesnom glazbom s Elektrotonovih ploča. Slušaonica bi bila realizirana u suradnji s kolekcionarom Petrom Mikulom Marušićem. Za jesen je okvirno planirano nekoliko slušaonica: Halužan u suradnji s Krapinskim festivalom, Miholić i Dunatov u suradnji s plesnom školom, možda i staračkim domom te Dunatov i Čaleta u suradnji sa splitskim institucijama.

Diskutiralo se i o potencijalnim radijskim emisijama koje bi nastavile diseminaciju projektnih rezultata. Bezić je izvijestila o svojem gostovanju u emisiji *Nepregledno blago* na Radio Sljemenu 16. lipnja 2022. (ur. Vesna Jurić-Rukavina), koja je bila posvećena Irmi Polak, naročito njezinim snimkama na gramofonskim pločama EBP, a povezano s time i istraživanju koje je Bezić provela u Ljubljani, kao i ukupnom radu na projektu. Vukobratović je predložila organizaciju *podcast* emisije. Dunatov se, na inicijativu Vukobratović, koja je za portal Glazba.hr već napisala članak o svom arhivskom istraživanju u Londonu, ponudila napisati članak o terenskom istraživanju u SAD-u s naglaskom na 98-godišnjem Johnu Filcihu.

4. Prijedlozi *keynote* izlagača i drugi elementi vezani uz organizaciju simpozija *78 rpm at home*

Projekt simpozij pod naslovom “78 rpm at home: Local perspectives on the early recording industry” (78 okretaja u min. kod kuće: Lokalne perspektive u ranoj diskografskoj industriji) odvit će se u ožujku 2023. U svibnju 2022. je potvrđen programski odbor (Naila Ceribašić, predsjedavajuća, Drago Kunej, Daniel Leech-Wilkinson, Risto Pekka Pennanen, Ivana Vesić, Jelka Vukobratović i Peter Tschmuck), a poziv za prijavu izlaganja je u prvoj polovici lipnja upućen međunarodnoj i domaćoj javnosti. Potrebno je što skorije dogovoriti *keynote* izlagača, o čemu se raspravilo na sastanku; posebno su bili istaknuti E. Bates, A. Bayley, G. Born, M. Katz, J. Sterne i T. Seeger. Govorilo se također i o odabiru dvorane u kojoj će se odvit simpozij (IEF, MA, HDS ili GU Elly Bašić), što se svakako ovisiti o broju sudionika, koji će pak biti poznat nakon zaključenja roka za prijavu (kraj rujna 2022.) i provedbe evaluacije prijave (kraj listopada ili početak studenog 2022.). Kotizacije za sudjelovanje na simpoziju neće biti jer osnovni troškovi skupa već jesu predviđeni u okviru projekta, a postoji i mogućnost natjecanja za dodatna sredstva pri MZO.

5. Podjela posla vezana uz “Plan upravljanja istraživačkim podacima” u okviru projekta

Potrebno je izraditi “Plan upravljanja istraživačkim podacima”. Vodeći se uputama i oglednim primjerima, dogovoreno je da će ga skicirati Vukobratović i Radovinović, a zatim će se uključiti i Ceribašić. Specifičnost našega projekta zasigurno je u pitanjima poštivanja i međusobnog usklađivanja intelektualnog vlasništva i općeg dobra, pitanjima odnosa institucionalnih fondova i privatnih zbirki, pitanjima promjene statusa od potrošne robe u raritetna izdanja, kako je to u primjeru kataloga triju tvrtki, i odnosa prema imateljima takvih izdanja, i sl.

6. Prijedlog projekta u suradnji s kolegama iz Slovenije u okviru programa Weave

Kolega iz Slovenije Drago Kunej inicirao je mogućnost razvijanja zajedničkog bilateralnog projekta koji bi se nadovezao na znanja i iskustva stečena ovim našim tekućim projektom te slovenskim projektom otprije desetak godina, koji je također bio fokusiran na diskografiju. Prijava bi se mogla ostvariti u okviru novopokrenutog programa Weave, a rok za prijavu je u listopadu ove godine. O tome je razgovorao s Bezić tijekom njezina boravka u Ljubljani sredinom lipnja, a potom putem emaila komunicirao i s Ceribašić. Na zoom sastanku održanom 6. srpnja 2022. sudjelovali su Kunej, Ceribašić, Bezić i Vukobratović te razmotrili moguće voditelje s jedne i druge strane, projektne suradnike i, napose, projektne temu. Suglasili su se da bi središnjom okupljajućom temom mogla biti glazba tzv. alpske kulturne zone (koja uključuje Sloveniju, sjeverozapadnu Hrvatsku, Gorski kotar i sjevernu Istru) u njezinim diskografskim, radijskim, festivalskim i inim obličjima, i to naročito u razdoblju prije standardizacije tzv. narodnozabavne glazbe (na čelu s braćom Avsenik). Sa slovenske strane voditelj bi bio Kunej, dok bi s hrvatske tu ulogu ponajprije, kako se pokazalo, mogla preuzeti Miholić, ako se na to odluči.

Zapisnik sastavile Dora Dunatov i Naila Ceribašić.

U Zagrebu, 8. srpnja 2022.